

АКЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В КОРПОРАТИВНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ФОНДАХ

Вагомим внеском для економічного розвитку України є надходження інвестицій. Саме інвестиції дають змогу всім країнам світу розвиватися та свідчать про прогрес ринкових відносин в країні.

Для залучення інвестицій держава повинна створити для інвесторів прийнятні умови, які б гарантували прозорість та захищеність використання їх грошових коштів. Таким чином, в Україні було створено інститут спільного інвестування (ІСІ), діяльність яких регулюється Законом України "Про інститути спільного інвестування"[1]. Завданням цього Закону є забезпечення залучення та ефективного розміщення фінансових ресурсів інвесторів і визначає правові та організаційні основи створення, діяльності, припинення суб'єктів спільного інвестування, особливості управління активами зазначених суб'єктів, встановлює вимоги до складу, структури та зберігання таких активів, особливості емісії, обігу, обліку та викупу цінних паперів інститутів спільного інвестування, а також порядок розкриття інформації про їх діяльність.

ІСІ, які відіграють важливу роль у розвитку фондового ринку країни – це інвестиційні фонди, в яких акумулюються кошти інвесторів для подальшого отримання прибутку через вкладення їх у цінні папери інших емітентів, корпоративні права та нерухомість. В Україні до ІСІ належить корпоративний інвестиційний фонд (КІФ) та пайовий інвестиційний фонд (ПІФ), а також спеціально створений Індивідуальний фонд як правило в вигляді венчурного фонду.

ІСІ за ступенем державного регулювання поділяються на диверсифікованого та недиверсифікованого виду. Диверсифіковані ІСІ – це фонд, який інвестує в різні типи фінансових інструментів з певними обмеженнями, що встановлені законодавством, тобто це фонд відкритого типу. Він є найнадійнішим, хоча встановлені вимоги звучують коло його дій.

Диверсифікований фонд має відповідати наступним критеріям: 1) кількість цінних паперів одного емітента в активах ІСІ не перевищує 10 % загального обсягу цінних паперів відповідного випуску; 2) сумарна вартість цінних паперів, що становлять активи ІСІ в кількості, більшість, ніж 5 % загального обсягу їх емісії, на момент їх придбання не перевищує 40 % вартості чистих активів ІСІ; 3) не менше ніж 80 % загальної вартості активів ІСІ становлять грошові кошти, ощадні сертифікати, облігації підприємства та облігації місцевих позик, державні цінні папери, а також цінні папери, що допущені до торгівлі на фондовій біржі [1].

ІСІ, які не мають усіх ознак диверсифікованого фонду, є недиверсифікованими. Недиверсифіковані ІСІ закритого типу, які здійснюють приватне розміщення цінних паперів ІСІ серед юридичних та фізичних осіб, є венчурними фондами.

Отже, розглянемо більш детально специфіку діяльності корпоративного інвестиційного фонду, що є об'єктом нашого дослідження.

КІФ – це юридичні особи, які створюються у формі відкритого акціонерного товариства, і проводять діяльність виключно із спільного інвестування [1].

Акціонерне товариство – господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями [2, ст. 384].

Корпоративний інвестиційний фонд створюється відповідно до законодавства з питань діяльності акціонерних товариств з урахуванням особливостей, встановлених законом. КІФ залучає кошти інвесторів шляхом випуску та продажу акцій. Засновниками КІФ можуть бути як фізичні, так і юридичні особи у венчурних фондах лише юридичні особи. Свідченням участі в фонді є володіння його акціями, які дають право інвесторам брати участь в загальних зборах акціонерів і Наглядовій раді, а також отримувати дохід.

Господарська діяльність згідно ГКУ [3, ст. 3] є діяльністю суб'єкта господарювання у сфері спільного виробництва спрямованого на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність. Тому господарська діяльність КІФ – це діяльність, що пов'язана з емісією цінних паперів. Емісія є встановленою в законодавчому порядку послідовністю дій емітента з випуску та розміщення цінних паперів. Нижче розглянемо більш детально господарську діяльність КІФ як акціонерного товариства (АТ).

Тому, виходячи з вище зазначеного, можемо сказати, що для КІФ цінним папером є акція. Акція – це іменний цінний папір, який посвідчує майнові права його власника (акціонера), що стосуються акціонерного товариства, включаючи право на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів та право на отримання частини майна акціонерного товариства у разі його ліквідації, право на управління акціонерним товариством, а також немайнові права, передбачені Цивільним кодексом України та законом, що регулює питання створення, діяльності та припинення акціонерних товариств, і законодавством про інститути спільного інвестування. Акції, в свою чергу, поділяються за видами вартості та за типами(табл. 1).

Види акцій корпоративного інвестиційного фонду

№ з/п	Вид акції	Характеристика
За видами вартості		
1	Номінальна вартість акції	ціна акції, отримана шляхом розподілу статутного капіталу акціонерного товариства на випущену кількість акцій. Номінал акції визначається під час заснування акціонерного товариства і залежить від того, на яку категорію інвесторів орієнтується товариство при розміщенні акцій. Всі акції АТ повинні мати однакову номінальну вартість
2	Ринкова вартість (курсова)	ціна, що визначається на біржовому або позабіржовому ринку в процесі купівлі - продажу. Ця вартість залежить від багатьох факторів, зокрема фінансового стану товариства, перспектив його розвитку, розміру дивідендів тощо і може бути вище, нижче або рівною номінальній вартості
3	Балансова вартість акції	ціна, отримана шляхом ділення різниці між величинами активів і пасивів акціонерного товариства на кількість випущених акцій
За типами		
1	Прості акції	надають їх власникам право на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів, на участь в управлінні акціонерним товариством, на отримання частини майна акціонерного товариства у разі його ліквідації та інші права, передбачені законом, що регулює питання створення, діяльності та припинення акціонерних товариств. Прості акції надають їх власникам однакові права [4]
2	Привілейовані акції	надають їх власникам переважні, стосовно власників простих акцій, права на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів та на отримання частини майна акціонерного товариства у разі його ліквідації, а також надають права на участь в управлінні акціонерним товариством у випадках, передбачених статутом і законом, який регулює питання створення, діяльності та припинення акціонерних товариств [4]

Таким чином, корпоративні інвестиційні фонди є одним з ефективних інструментів залучення інвестицій, тому визначення особливостей бухгалтерського обліку діяльності ІСІ, а зокрема за основною групою господарських операцій КІФ – операції з акціями (емісія, первинне та вторинне розміщення, викуп) є перспективним напрямом подальшим досліджень.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про інститути спільного інвестування» № 5080-VI від 05.07.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>.
2. Закон України «Про акціонерні товариства» № 2299-III від 15.03.2001 р. // ВВР України. – 2008. – № 50–51. – ст. 384.
3. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
4. Мальська М.П. Корпоративне управління: теорія та практика : підручник / М.П. Мальська, Н.Л. Мандюк, Ю.С. Занько. – К. : Центр навч. лі-ри, 2012. – 360 с.